

Sygn. akt III U 520/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2013r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce Wydział III

w składzie:

Przewodnicząca: SSO Bożena Bielska

Protokolant: st.sekr.sądowy Anna Rogalska-Ciak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 marca 2013r. w O.

sprawy z odwołania M. L. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek odwołania M. L. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 24 maja 2011r. **nr** I- (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje M. L. (1) prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 lutego 2011r. na stałe,
2. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. na rzecz M. L. (1) kwotę 60 (sześćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sygn. akt III U 520/11

UZASADNIENIE

W dniu 6.06.2011r. M. L. (1) złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 24.05.2011r., odmawiającej jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W uzasadnieniu wskazała, że jej niezdolność do pracy powstała przed 1.04.2007r., tj. wcześniej, niż przyjął to lekarz orzecznik i Komisja lekarska ZUS. Na okoliczność swego stanu zdrowia wniosła o dopuszczenie dowodu z dokumentacji medycznej, opinii kuratorów oraz zeznań świadków składanych w sprawach cywilnych i rodzinnych toczących się z jej udziałem w 2004r., 2006r. i 2008r.

W odpowiedzi na odwołanie (...) Oddział w P. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 04.02.2011r. M. L. (1) złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W toku jego rozpoznawania zarówno lekarz orzecznik ZUS, jak i Komisja Lekarska ZUS stwierdzili, iż odwołująca jest całkowicie niezdolna

do pracy na okres od 28.02.2014r., a niezdolność ta powstała 1.04.2007r. Ponieważ ostatni okres ubezpieczenia odwołującej ustał z dniem 9.09.2004r., niezdolność powstała po upływie 18 miesięcy od ustania zatrudnienia, dlatego zdaniem ZUS nie spełnia ona warunku określonego w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i zaskarżona decyzja z 24.05.2011r. jest prawidłowa.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Z akt rentowych wynika, że w dniu 04.02.2011r. M. L. (1) złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W toku jego rozpoznawania zarówno lekarz orzecznik ZUS, jak i Komisja Lekarska ZUS stwierdzili, iż odwołująca jest całkowicie niezdolna do pracy na okres od 28.02.2014r., a niezdolność ta powstała 1.04.2007r.

Z akt rentowych wynika również, że odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy o pracę do dnia 11.07.2003r. a następnie w okresie od 9.12.2003r. do dnia 09.09.2004r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych, jej ostatni okres ubezpieczenia ustał więc z dniem 09.09.2004r.

Wobec ustalenia przed organem rentowym daty powstania niezdolności na 1.04.2007r. ZUS uznał, iż niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od ustania zatrudnienia i dlatego M. L. (1) nie spełnia warunku określonego w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W konsekwencji zaskarżoną decyzją z 24.05.2011r. odmówiono jej prawa do renty.

M. L. (1) kwestionując w/w decyzję wywodziła, że jej niezdolność do pracy powstała przed 1.04.2007r.

W ocenie Sądu odwołanie od w/w decyzji ZUS z 24.05.2011r. jest zasadne.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące przesłanki: jest niezdolny do pracy, ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, a jego niezdolność do pracy powstała w okresach przewidzianych w ustawie albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ich ustania. Definicję osoby niezdolnej do pracy zawiera art. 12 ust. 1-3 powoływanej ustawy, który stwierdza, że jest nią osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, natomiast częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W świetle cytowanych wyżej przepisów należy uznać, że skuteczność odwołania M. L. (1) zależała od ustalenia, od kiedy jest ona chociażby częściowo niezdolna do pracy i czy jest to niezdolność stała, czy okresowa.

M. L. (1) w toku postępowania w celu wykazania daty powstania jej niezdolności do pracy wniosła o dopuszczenie dowodu z dokumentacji medycznej, opinii kuratorów oraz protokołów rozpraw składanych w sprawach cywilnych i rodzinnych toczących się z jej udziałem w 2004r., 2006r. i 2008r. Były to sprawy: IIIRNs 96/04 o ograniczenie władzy rodzicielskiej, IIIRC 356/08 o alimenty, IC 730/06 o rozwód, IIIRC 541/10 o obniżenie alimentów. Pełnomocnik odwołującej szczegółowo wskazał, w jakim zakresie wnosi o dopuszczenie dowodów z tych akt (pisma k. 43, k. 59a.s.).

Sąd uwzględnił powyższy wniosek. Z akt sprawy IIIRC 541/10 Sąd dopuścił dowód z protokołu rozprawy z dnia 18.05.2011r., obejmującego zeznania świadków: W. R., M. W., H. K., J. P.. Z akt sprawy IC 730/06 Sąd dopuścił dowód z pozwu o rozwód, sprawozdania z wywiadu kuratorskiego, protokołu rozprawy z dnia 20.04.2007r. w części obejmującej wyjaśnienia męża odwołującej, A. L., protokołu rozprawy z dnia 22.06.2007r. w części obejmującej wyjaśnienia M. L. (1) i zeznania świadka J. P., protokołu rozprawy z dnia 13.08.2007r. w części obejmującej zeznania M. L. (1) i A. L. oraz zeznania świadków J. P., I. L., W. L., M. L. (2), decyzji Wojewody (...) z dnia 5.06.2007r., dotyczącej wymeldowania odwołującej i historii choroby odwołującej. Z akt IIIU 356/08 Sąd dopuścił dowód z dokumentacji medycznej odwołującej z lat 2007-2008 oraz protokołu rozprawy z dnia 23.10.2008r. w części

obejmującej zeznania M. L. (1) i A. L.. Z akt IIIRNs 96/04 Sąd dopuścił dowód z dokumentów: pozwu, sprawozdań z wywiadu kuratorskiego, dokumentacji medycznej M. L. (1), protokołów z rozpraw: z dnia 25.05.2004r., z dnia 15.02.2005r., z dnia 01.03.2005r., z dnia 21.06.2005r., z dnia 08.11.2005r., z dnia 29.11.2005r., 27.12.2005r., pism A. L., opinii szkoły, pism posterunku policji w L., opinii RODK, postanowienia SR w Ostrołęce z dnia 27.12.2005r. o ograniczeniu władzy rodzicielskiej M. L. (1) i uzasadnienia postanowienia SR z dnia 27.12.2005r.

W niniejszym postępowaniu o rentę żadna ze stron nie wносиła o przesłuchanie świadków, których zeznania są zawarte w protokołach rozpraw w w/w sprawach cywilnych i rodzinnych, dlatego Sąd ich nie przesłuchiwał.

W celu ustalenia stanu zdrowia M. L. (1) i daty powstania jej niezdolności do pracy Sąd w niniejszym postępowaniu przesłuchał odwołującą w charakterze strony. Jej zeznania nie dostarczyły jednak nowych danych. M. L. (1) zeznała jedynie, że leczy się psychiatry od 2007r., a wcześniej leczyła się tylko u lekarza rodzinnego, D. M.. Odwołująca ponownie wskazywała, że jej niezdolność powstała wcześniej niż w 2007r., a objawami tej niezdolności były bezsenność i bóle głowy.

Pełnomocnik odwołującej w niniejszej sprawie wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z W. U. M. w W., celem ustalenia niezdolności do pracy odwołującej i daty powstania tej niezdolności. Pełnomocnik odwołującej wskazywał również, że przed Sądem Rejonowym w Ostrołęce pod sygn. akt IC 184/09 toczy się sprawa z powództwa M. L. (1) p-ko jej mężowi, A. L., o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym, w której przedmiotem badania jest stan zdrowia odwołującej i jej zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli a Sąd na tę okoliczność dopuścił dowód z opinii biegłych z W. U. M. w W.. Pełnomocnik odwołującej z uwagi na ekonomię procesową wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii tych samych biegłych, co w w/w postanowieniu Sądu Rejonowego.

Sąd uwzględnił powyższy wniosek i na okoliczność ustalenia niezdolności do pracy odwołującej i daty powstania tej niezdolności dopuścił dowód z opinii biegłej z zakresu psychiatrii J. J. z W. U. M. w W..

Biegła J. J. sporządziła opinię łącznie z biegłym specjalistą medycyny sądowej, P. K., bowiem opinia ta została sporządzona łącznie z opinią na potrzeby sprawy IC 184/09. Sporządzono ją tylko w oparciu o dokumentację medyczną, bowiem M. L. (1), mimo dwukrotnych wezwań, nie stawiała się na badania biegłych. Sąd zaakceptował taki sposób sporządzania opinii, gdyż faktycznie była ona wydawana na potrzeby zarówno niniejszej sprawy, jak i sprawy IC 184/09, a P. K. jest również biegłym sądowym.

W opinii z dnia 20.12.2012r. biegli, po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną, rozpoznali u M. L. (1) schizofrenię paranoidalną i stwierdzili, że schorzenie to powoduje u niej całkowitą niezdolność do pracy. Biegli wskazali również, że niezdolność do pracy powstała u odwołującej już w 2003r. i trwa nieprzerwanie do chwili obecnej. Jednocześnie biegli podnieśli, że w tego typu przypadkach rokowanie dotyczące odzyskania zdolności do pracy jest niekorzystne.

Do powyższej opinii żadna ze stron nie wniosła zastrzeżeń, przy czym organ rentowy brak uwag do opinii wyraźnie wskazał w piśmie z dnia 01.02.2013r.

Także w ocenie Sądu w/w opinia biegłych może stanowić podstawę rozstrzygnięcia. Wnioski przedmiotowej opinii są rzeczowe, spójne i logiczne. Biegli uwzględnili dane wynikające z dokumentacji medycznej i stopień nasilenia stwierdzonego u odwołującej schorzenia psychicznego, wskazali jego wpływ na zdolność do wykonywania pracy oraz podali, z jakich względów uznają całkowitą niezdolność do pracy odwołującej.

Jak już wskazano wyżej, w toku postępowania przed ZUS przyjęto, iż całkowita niezdolność do pracy odwołującej powstała 1.04.2007r.

Opinia biegłych sądowych jako początek niezdolności do pracy wskazuje 2003r., dlatego za początek niezdolności należy uznać datę 31.12.2003r. (art. 14 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Z opinii wynika też, iż niezdolność ta trwa nieprzerwanie od 2003r. do chwili wydawania opinii przez biegłych

(20.12.2012r.). Zdaniem biegłych M. L. (1) jest trwale całkowicie niezdolna do pracy, biegli wskazali bowiem, iż w przypadkach takich chorób, na jaką cierpi odwołująca, rokowanie dotyczące odzyskania zdolności do pracy jest niekorzystne.

Sąd podziela wszystkie w/w wnioski biegłych. Swój wniosek o powstaniu niezdolności do pracy M. L. (1) już w 2003r. biegli oparli na materiale dowodowym znajdującym się w aktach wskazanych wyżej spraw cywilnych i rodzinnych, toczących się z udziałem M. L. (1). Biegli w oparciu o znajdujące się w tych aktach opinie RODK, zeznania M. L. (1) i świadków stwierdzili, że już od 2003r., u odwołującej występowały zaburzenia psychiatryczne. Biegli powoływali się przy tym na występowanie u odwołującej już w 2003r. procesu psychiatrycznego i urojeniowej interpretacji rzeczywistości. Wskazali, że nie jest istotne, czy była to schizofrenia prosta, czy schizofrenia skąpoobjawowa, czy ogólnie proces psychiatryczny. Podnosili, że analiza wypowiedzi M. L. (1) odnośnie zachowań męża i jego rodziny w 2003r. wskazuje z bardzo wysokim prawdopodobieństwem na istnienie wówczas halucynacji słuchowych, urojeń oraz urojeniowej interpretacji zachowań innych osób.

Biegli uzasadniając w/w wnioski powoływali się na zeznania samej M. L. (1), w których opisywała występujące jej zdaniem fakty, dotyczące znęcania się nad nią przez jej męża i jego rodziny, okoliczności ustania zatrudnienia odwołującej oraz brak potwierdzonych danych na okoliczność znęcania się nad odwołującą.

Dane te znajdują potwierdzenie zarówno w treści zeznań M. L. (1), jak i w sprawozdaniach kuratorów, opiniach RODK i zeznaniach świadków: męża odwołującej - A. L., siostry odwołującej - B. P., matki - J. P., teściów W. L. i I. L. oraz H. K. i J. S., na które powołują się biegli, wskazując konkretne karty akt spraw, gdzie znajdują się zeznania. Biegli powoływali się też na dokumentację medyczną, znajdującą się w aktach spraw dotyczących M. L. (1).

Wskazać nadto trzeba, że w aktach IIIRNsm 96/04 na k. 78-90 znajduje się opinia RODK, sporządzona 28.12.2004r. Z opinii tej wynika, iż od lipca 2004r. odwołująca i jej mąż pozostają w stałej separacji, a wcześniej odwołująca kilkakrotnie wyprowadzała się. Także w czasie badań w RODK M. L. (1) w czasie badania wskazywała na używanie przez jej męża w stosunku do niej przemocy. A. L. wskazywał zaś, że odwołująca kilkakrotnie wyprowadzała się z domu, a on zauważył u niej irracjonalne zachowanie, huśtawkę nastrojów, chłód emocjonalny wobec dzieci, odsuwanie się jej od udziału w procesie opiekuńczo-wychowawczym.

Zauważyć trzeba, że powyższa opinia została sporządzona m.in. przy udziale psychologa I. P., która wskazała, że u M. L. (1) istnieje podejrzenie reakcji paranoicznej, a odwołująca wymaga obserwacji jej stanu psychicznego. Podkreślić też trzeba, że opinia RODK została sporządzona w grudniu 2004r., określa więc stan psychiczny odwołującej na tę datę – m.in. w oparciu o opis jej zachowań z okresu sprzed grudnia 2004r., co potwierdza tezę o niezdolności do pracy odwołującej przed datą przyjętą w postępowaniu przed ZUS. W aktach IIIRNsm 96/04 znajdują się też wywiady kuratorskie, w tym pierwszy, sporządzony 24.05.2004r. (k. 3a.s.), a A. L. już wówczas zgłaszał podejrzenie występowania u żony zaburzeń psychicznych. Nadto A. L., przesłuchiwany w charakterze świadka w toku sprawy o rozwód w sprawie IC 730/06 (kserokopia protokołu k. 61 akt niniejszej sprawy) zeznał, iż żona zaczęła się dziwnie zachowywać na rok przed opuszczeniem domu, a więc w 2003r. Także więc i to zeznanie stanowi potwierdzenie tezy biegłych.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że opinia biegłych, łącznie z przedstawionymi wyżej dowodami znajdującymi się w innych sprawach toczących się z udziałem M. L. (1) świadczą o tym, że już od 2003r. występowały u niej zaburzenia psychiatryczne i zachowania urojeniowe, które jak wynika z akt spraw cywilnych i rodzinnych toczących się w Sądzie Rejonowym i Okręgowym w O., doprowadziły do rozwodu stron oraz powierzenia jej mężowi sprawowania opieki nad dziećmi.

Z w/w materiału dowodowego wynika również, że stan zdrowia M. L. (1) w okresie od 2003r. do 2007r. nie ulegał poprawie, lecz M. L. (1) przed 2007r. nie podejmowała leczenia psychiatrycznego, bowiem uważała, iż nie potrzebuje takiego leczenia, a podjęła je dopiero na kolejne prośby matki od kwietnia 2007r. (zeznanie odwołującej z rozprawy dnia 13.08.2007r. w sprawie IC 730/06 – k. 61akt niniejszej sprawy). Organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję, opierał się tylko na dokumentacji medycznej z leczenia odwołującej, a ponieważ nie ma dokumentacji z leczenia

sprzed kwietnia 2007r., dlatego stan zdrowia odwołującej przed 2007r. mógł być ustalony tylko w oparciu o dowody znajdujące się w aktach w/w spraw cywilnych i rodzinnych. Jednocześnie data początkowa niezdolności przyjęta przez lekarza orzecznika i komisję lekarską ZUS (1.04.2007r.) jest to data przyjęcia odwołującej po raz pierwszy do szpitala.

Zdaniem Sądu z opinii biegłych J. J. i P. K. wynika również, że niezdolność do pracy odwołującej jest trwała. Sąd podziela ten wniosek.

M. L. (1) cierpi na schizofrenię paranoidalną, z zawodu jest kucharzem. Z opinii biegłych wynika, iż w jej przypadku nie ma możliwości przekwalifikowania się, tj. uzyskania innego zawodu, nie nabędzie więc nowych umiejętności. Nadto jej schorzenie charakteryzuje się m.in. występowaniem urojeń i omamów oraz lęków. Zawód kucharza wymaga zaś posługiwania się ostrymi narzędziami i używania gorącej wody, a środki te w razie wystąpienia urojeń i omamów stanowią potencjalne zagrożenie zarówno dla odwołującej, jak i osób znajdujących się w jej pobliżu. Zauważyć też należy, że odwołująca choruje od 2003r., lecz się od 2007r., tj. od 6 lat, a mimo tego nadal jest całkowicie niezdolna do pracy, co oznacza, że rokowania co do odzyskania przez nią zdolności do pracy są niepomyślne i już w chwili obecnej, tak jak przyjęli biegli, można uznać, że jej niezdolność do pracy jest trwała.

Opinia biegłych sądowych jako początek niezdolności do pracy wskazuje 2003r., dlatego za początek niezdolności należy uznać datę 31.12.2003r. W dacie tej odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy o pracę (świadectwo k. 11 a.r.), spełnia więc warunek określony w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ciągu ostatniego dziesięciolecia przed powstaniem niezdolności posiada też wymagany 5-letni okres składkowy i nieskładkowy.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję ZUS i przyznał M. L. (1) prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od miesiąca złożenia wniosku, tj. od 1.02.2011r. na stałe.

W pkt 2 wyroku Sąd stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Przepis art. 118 ust. 1a stanowi zaś, że w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

W niniejszej sprawie ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji było ustalenie daty powstania niezdolności do pracy M. L. (1) i okresu trwania tej niezdolności. Dopiero w toku postępowania przed Sądem zostały uzyskane nowe dowody w postaci dokumentów i zeznań świadków, które były zawarte w sprawach cywilnych i rodzinnych toczących się z udziałem odwołującej w 2004r., 2006r. i 2008r., a które pozwoliły na ustalenie daty powstania niezdolności do pracy wcześniejszej, niż ustalona na etapie postępowania w ZUS.

W tej sytuacji ZUS nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w toku postępowania przed tym organem.

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono na podstawie § 12 ust. 2 w zw. z § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.